

Časopis „NAPREJ“ izhaja dvakrat mesečno in sicer 4. in 18.

Uredništvo, administracija in ekspedicija: Idrija št. 446.

Vse denarne pošiljatve na naslov:

Upravništvo „Naprej“.

Vse dopise in spise na uredništvo.

NAPREJ!

Lastnik lista:

„Idrijska okrajna organizacija.“

Naročnina za celo leto: v Idriji (brez donajanja na dom): K 1-92, (z donajanjem na dom): K 2-40, po pošti K 2-50; v Nemčijo 3 krome.

Posamezne številke 8 vin.

Volilci mesta Idrije!

Kdor želiš, da bo Idrija imela energičnega zastopnika v kranjskem deželnem zboru — voli Etbina Kristana, pisatelja iz Ljubljane.

Kdor si zato, da pride v deželni zbor zastopnik delavcev — voli Etbina Kristana.

Kdor si odkritosrčni prijatelj splošne in enake volilne pravice — voli Etbina Kristana.

Kdor si resničen naprednjak in resničen svobodomislec — voli 28. februarja Etbina Kristana.

Volilni odbor.

Obrtniki!

Žalostne izkušnje smo imeli dosedaj z vsemi, ki so zastopali idrijsko mesto. Imeli smo liberalca, imeli smo klerikalca — kdo je kaj storil v deželnem zboru? Odgovor je lahek. In prav zato volimo sedaj solidarno kandidata socialne demokracije, ki je že pokazala povsod, da z vso odločnostjo deluje, kamor le peseže.

Dne 28. februarja zapišimo obrtniki na glasovnico:

Etbin Kristan,
pisatelj v Ljubljani.

Obrtnik.

Volilcem v okraju Idrija-Vipava.

Socialno-demokratski volilci so sklenili, da oddajo svoje glasove za

Ivana Mlinarja,
zasebnega uradnika iz Ljubljane.

Priporoča se zato vsem zavednim volilcem, da oddajo svoj glas temu kandidatu.

Vsaka glasovnica, na kateri bo ime: Ivan Mlinar, zasebni uradnik iz Ljubljane, bo glasen protest proti nezdravim razmeram v kranjski deželi.

Volilni odbor.

Volilno gibanje.

Volitve v deželni zbor vojvodine Kranjske in v deželni zbor poknežene grofije goriške se bližajo. — Volini red za Kranjsko je še povsem staroverski, namreč razdeljen še v kurijo veleposestnikov, ki so vpisani v deželno desko, v mestno kurijo in v kmečko kurijo. Razume se, da ima tudi 18 odbornikov trgovske zbornice kranjske pravico voliti dva poslanca. Na Kranjskem mora tisti, ki voli, plačati najmanj 8 kron cesarskega davka. Pred 6 leti (ob zadnjih volitvah) je bilo na Kranjskem volilcev: 90 veleposestnikov (volilo je 10 poslancev!), 18 odbornikov trgovske zbornice (volilo je 2 poslanca), 4909 volilcev v mestih in trgih (8 poslancev) in 40.180 volilcev na kmetih (16 poslancev). Delavci, mali obrtniki, mali

kmetje, zasebni uradniki in razni drugi uslužbenci pa niso smeli in še zdaj nimajo na Kranjskem sploh volilne pravice. — Volilni red za Goriško pa je že precej drugačen. Kurija veleposestnikov je kurija najvišjih davkoplačevalcev deželi, brez ozira nato, ali so v deželni deski vpisani ali ne, tako, da ima v Goriški, ki je veliko manjša nego Kranjska, 200 veleposestnikov volilno pravico, in teh 200 voli le tri poslance. Trgi goriški volijo enega poslanca, kmečke občine 8 poslancev. Potem pa je še splošna kurija, v kateri volijo vsi 24 letni državljani Goriške tri poslance skupno.

V obeh deželah nastopajo v sedanjem volilnem gibanju skoro enake stranke. Klerikalna, liberalna, „agrarna“ in socialno-demokratska.

Klerikalna stranka, ki se skriva sedaj že v obeh deželah pod črke S. L. S. ima upanje, da prodre v kmečkih volilnih okrajih; mestne okraje si lasti liberalna stranka v obeh deželah. Veleposestniki na Kranjskem pa volijo 10 Nemcev, dočim bo na Goriškem najbrže kompromis med slovenskimi političnimi strankami.

V obeh deželah imamo tudi „Agrarno“ stranko. Na Goriškem jo je ustanovil dr. Franko z nekim malim kmetom, po imenu Mrmoljo. Značilno za goriške razmere je dejstvo, da se je učitelstvo s svojimi najbolj znanimi reprezentanti vdinjalo v agrarno stranko. Križman, Bajt, Medvešek, Mermolja iz Dobravelj i. t. d., vsi ti so „agrarci“. Čudno je to, in ljudem, ki oddaleč opazujejo to gibanje, se zdi skoro povsem neumljivo, kajti da bi učitelstvo podpiralo kar težnje agrarizma, to je nekaj čisto novega. Po našem mnenju je pa stvar veliko bolj enostavna nego se misli. Goriški učitelji so vstopili najbrže v „agrarno“ stranko zato, da so demonstrirali svojo nezadovoljnost z dosedanjo liberalno (Gabrščekovo) stranko. „Agrarna“ goriška stranka še ni agrarna, manjka ji programa in pa jasnih ciljev. Ko dobi to oboje — izginejo iz nje učitelji, ki bodo tudi našli svojo stranko, kamor spadajo, namreč socialno-demokratsko. — Na Kranjskem imamo tudi „agrarno“

stranko, ki nastopa le ob volitvah, in ni nič drugega kot drugo ime za liberalne veljake in antiklerikalne elemente (kar jih ni v socialni demokraciji) na kmetih. To „agrarno“ stranko reprezentira postojnski list „Notranjec“, ki ga pišeta dr. Žerjav iz pisarne dr. Trillerja in živinozdravnik Ribnikar. Ta „agrarna“ stranka ima „program“, ali vprašanje, če imajo vodje tega gibanja sploh zmisel za kako agrarno delo.

Socialno-demokratska stranka nastopa v obeh deželah. Na Kranjskem v mestnih in kmečkih okrajih, na Goriškem za zdaj le še v splošni kuriji z vsemi tremi kandidati.

Na Goriškem kandidirajo za socialne demokrate sodrug: Anton Vrčon, posestnik in trgovec iz Škrilj na Vipavskem, Peter Leban, žel. delavec iz Gorice in Peter Bevk, posestnik iz Otaleža. Mogoče, da se bo postavilo še v kmečki kuriji na Cerkljanskem enega kandidata.

Na Kranjskem je dosedaj razglašena kandidatura sodr. Etbina Kristana v mestu Idriji, soc. dem. zaupniki iz okraja Idrija-Vipava pa so se dogovorili, da zedinijo glavo na sodr. Ivana Mlinarja iz Ljubljane.

Goriške volitve se vrše v navadnem tiru. Kakšnih posebnih ciljev stranke nimajo. Kandidati hočejo postati poslanci. Edino socialno-demokratska stranka gre v volilni boj protestujoč proti volilnemu redu, zahtevajoč splošno in enako volilno reformo v deželi.

Volitve na Kranjskem imajo pa velik pomen radi volilne reforme, katero bo moral izvršiti prihodnji deželni zbor. Klerikalci so za četrto kurijo, za splošno kurijo, ki naj jim prinese neomejeno gospodstvo v deželi. Liberalci in „agrarci“ pa pravijo, da žele volilno reformo, ali le na podlagi splošne in enake volilne pravice. V koliko je sedaj to verjetno, ne bomo razkladali — prihodnost bo pokazala. Mogoče je, da so se liberalci že kaj naučili. Čas bi že bil!

Velikega pomena za uspeh razprav o volilni reformi pa bi bilo, če bi sedel v kranjskem deželnem zboru socialni demokrat, kajti zastopnik socialno-demokratske stranke bi bil najvernejši bojevnik

za ljudske pravice sploh, za splošno in enako volilno pravico pa še posebej.

V Idriji kandidira tudi z opravičenim upanjem predsednik jugoslovanske socialno-demokratske stranke sodr. Etbin Kristan. In kdor je za splošno in enako volilno pravico, ta naj glasuje za Etbina Kristana. S tem bo jasno dokumentiral, da je iskren prijatelj edino pravilne volilne reforme. Idrijski mandat pripada delavstvu, in sicer socialni demokraciji, ki je edina zastopnica politično probujenega proletarijata! Vsi torej za Etbina Kristana!

Kralj je padel!

Kar se je na sploh pričakovalo, to se je zgodilo. Kralja portugalskega, Karlosa, so na javni cesti ustrelili in ž njim tudi njegovega sina, prestolonaslednika. Kraljico in drugega sinu so pa neznatno ranili.

Časopisi so z grozo prinesli to grozno novico. In razmotrivali so vzroke tega strašnega dejanja. Eni so konstatirali, da se je zgodilo to, kar se je moralo zgoditi, ker kralja Karlosa je portugalsko ljudstvo iz dna duše sovražilo, kajti prelomil je prisego, dano na ustavo, narodno premoženje je najbolj lahkomišelnostno razmetaval, zapiral je ljudi trumoma v ječe, prepovedal je izhajanje časopisov, ki so kritizirali njegovo počenjanje. Drugi pa so hinavski pisali o umorih kraljev kot o delu anarhistov, nihilistov, svobodomislecev itd. (Ljubljanski „Slovenec“ je po rokovnjaško v uvodniku razglašal, da je umor v Lisaboni plod — praškega kongresa svobodomislecev...) Predstavljali so umorjenega kralja kot žrtev kraljevskega poklica.

Mi socialni demokratje smo proti vsaki moritvi, proti vsakemu umoru in vsakemu ubijanju — dosledno tudi proti umoru kralja. Ne priznavamo, da bi imel sploh kdo v ljudski družbi pravico izreči nad svojim bližnjikom smrtno obsodbo. Kazen smrti ne sme veljati niti za posameznika niti za kralja.

Umori kraljev, v kolikor so izvršeni radi političnih ciljev, so posledice napačnega nazora na državo in ljudsko družbo. Danes niso več takšne razmere, da bi mogla ena oseba vladati v državi, kakor bi sama hotela. Vse je odvisno od tega, kako zavedno in izobraženo je ono ljudstvo, nad katerim se vlada. Angleški kralj Eduard je bil zapni prijatelj umorjenega kralja Karlosa, in tudi v zasebnem življenju sta si bila enaka, ali kralj Eduard mora vladati strogo po ustavi, kajti ve, da bi si angleško ljudstvo prepovedalo drugače vladati. Na Portugalskem ne bo vsled kraljevega umora nobene izpremembe. Za Karlosom je nastopil vlado kralj Manuel, in beda med narodom še dolgo ostane ista, kajti portugalsko prebivalstvo je neizobraženo, in večina ne zna niti čitati niti pisati; v duševnem oziru je udano to ljudstvo praznoverju. Portugalska in Španija sta zemlji, kjer je tekla zibelka inkviziciji.

Umore kraljev je treba smatrati za dejanja brez svrhe; so celo škodljivi, ker pomagajo nazadnjakom do zmage.

Gnjusiti pa se morajo poštenim ljudem časopisi à la „Slovenec“. Nad dejanjem kraljevih morilcev stokajo in tarnajo ter denuncirajo, ali ko je umorjeni kralj prelomil ustavne svobode, uvedel grozovlado s pomočjo diktatorja Franca, zapravljal državno imetje — tedaj pa ni bilo nobene besede proti takemu počenjanju.

Portugalski kralj je povzročil boj med seboj in ljudstvom. Padel je ubit v boju z ljudmi, ki so verjeli, da kralji ustvarjajo razmere, in ne, da razmere ustvarjajo kralje.

Kralj je mislil, da je mogoče obrniti ljudski razvoj in ga peljati namesto k svobodi nazaj v absolutizem.

Sokrivi njegove nasilne smrti so torej tudi oni, ki napravljajo iz kraljev na pol bogove, ki jih vzgajajo v veri v njih vsemogočnost in ki jih s svojo priliznjenostjo uče z aničevati pravice državljanov. In to je večina fistih časopisov, ki se danes zgražajo nad umorom in morilci.

Proletarijat.

Industrialna rezervna armada.

Napisał K. Kautský. Konec.

Vsak novi stroj provzroči, da se potem, ko se ga vpelja, izdelava pri manjšem številu delavcev istotoliko kot poprej, ali pa pri istem številu delavcev več kot poprej. Ako se ne zmanjša število v deželi uslužbenih delavcev vsled neprestano se razvijajočega mašinstva, potem se mora povečati trg v istem razmerju, v kakršnem raste produktivna moč delavcev. Ker pa zvišuje ekonomičen razvoj uspeh delavčevega dela in ker množina na razpolago danih delavskih moči naglo narašča — in sicer precej bolj naglo nego narašča prebivalstvo — zato se mora, da ne nastopi brezposelnost, še trg veliko naglejše večati, tako, da odgovarja pomnoženju produktivne moči delavcev s strojem.

Malokdaj pa se je zgodilo, da bi se pod vlado kapitalistične industrije trg tako naglo razširil, gotovo pa nikdar za kako sploh uvaževanja vredno obdobje na kakem prostornejšem polju kapitalistične industrije. Brezposelnost je torej stalna prikazen kapitalistične veleindustrije, s katero je neločljivo združena. Tudi v najboljših časih, kadar se trg nenadoma prav zelo razširi, in kadar ima trgovina najboljše čase, ni industrija v stanju, da bi dala delo vsem brezposelnim; v slabih časih, ko se promet ustavlja, pa ogromno naraste število brezposelnih. Ti tvorijo skupno z delavci nepotrebnih malih podjetij celo armado — industrialno rezervno armado, kakor jo je imenoval Marks, armado delavnih močij, ki so kapitalu vedno na razpolago, in iz katere se more dobiti vedno rezervo, če vskipi industrialna kampanja.

Za kapitaliste je ta rezervna armada neprecenljive vrednosti. Tvorijo zanje važno orožje, ker drži armado delajočih na uzdi in ker jih napravlja prijenljive. Če eni preveč delajo, provzročijo, da so drugi brez dela, in z brezposelnostjo na eni strani se doseže, da se na drugi še več dela. Pa naj se še reče, da ni na svetu vse najboljše urejeno.

Če raztegnjenje industrialne armade koleba semintja, prav tako kot trgovina, kaže vendar na sploh težnjo, pomikati se navpik. Tehničen prevrat pa stopa vedno hitrejšo, obsega vedno večja polja; raztegnjenju trga pa stoji vedno več ovir nasproti. Nato bomo prišli tudi drugod. Tu zadošča, da na to opozorimo.

Kaj pa pomeni brezposelnost? Ta ne pomeni le bede in revščine za prizadete, ne le povečane sužnjosti in izkoriščevanja za delajoče, ta pomeni tudi negotovost obstanka za ves delavski razred.

Karkoli že so tudi prejšni načini izkoriščanja provzročili izkoriščanim, ali eno so jim dali: gotovost njih obstanka. Potrebni živež je bil sužnjem in podložnikom zagotovljen, saj za tako dolgo, kolikor dolgo je bil obstanek njihovega gospoda zagotovljen. Le propad njih gospoda jih je mogel oropati potrebnega živeža za obstanek.

Kakršnakoli revščina, kakršnakoli beda je pod gospodarstvom prejšnjih proizvajalnih načinov od časa do časa zavladovala med prebivalstvom, nikakoršna pa ni bila posledica produkcije, ampak posledica motenja produkcije, vsled hude letine, kuge, povodnji, vpada sovražnih armad i. t. d.

Obstanek izkoriščevalca in obstanek izkoriščevancev nista danes drug z drugim združena. Delavca se more vsak trenotek z ženo in otroci vreči na cesto in prepustiti smrti od lakote, ne da bi se razmere izkoriščevalčeve, katerega obogatuje, v manjšem izpremenile.

In beda brezposelnosti je danes le izjemoma posledica motenja produkcije vsled zunanjih, premogočnih vplivov, ampak je naravno-potrebna posledica razvoja produkcije. Motenje produkcije pomnožuje dandanes čisto priložnost za delo, namesto da bi jo zmanjševalo: spomnimo se le na posledice vojske iz l. 1870 za gospodarsko življenje Francije in Nemčije v letih po ti vojski.

Pod vlado proizvajanja v malem so bili delavčevi dohodki v njegovem lastnem gospodarstvu za toliko večji, kolikor je bil sam pridnejši. Lenoba ga je uničila ter ga napravila brezposelnim. Danes pa je brez-

poselnost tem večja, čim več, čim dalje delavci delajo. Delavec provzroča svojo lastno brezposelnost s svojim lastnim delom. Kakor marsikakšno drugo temeljno pravilo iz življenja proizvodnje v malem, se je tudi to: da je delavčeva pridnost pogoj njegovi sreči, izpreobrnilo v nasprotje. In kakor je to, tako je tudi marsikako drugo temeljno pravilo postalo laž; vendar pa še marsikakšen filister govoriči napram delavcem, da si najde vsakdo svoj kruh, kdor hoče le delati.

Prav tako kot imetek tudi po-est delavne moči danes že ni več zagotovljena obramba proti bedi in revščini. Nad malim kmetom in malim rokodelcem, stoji neprestano pošast v podobi bankerota, kakor stoji nad meznim delavcem pošast v podobi brezposelnosti.

Ta vedna negotovost je med vsemi zli današnjega proizvodnega načina najbolj mučna, pa tudi najbolj strahovita, ki ljudi najbolj razburja in ki napravi vsakemu konservativnemu nagnjenju konec. Ta večna negotovost lastnega položaja izpodkopluje vero v zagotovilo obstanka in v interes lastne ohranitve. In kogar obstoječe v večnem strahu vzdržuje, izgubi strah pred novoto.

Preveč dela, brezposelnost in razrušitev družine — vse to prinaša kapitalistični proizvodni način proletarijatu, in obenem skrbi zato, da se proletarsko stanje razširja na vedno širše kroge in da postaja očitno stanje širokih ljudskih množic.

ZMES.

Občni zbor. Prve idrijske čipkarske zadruge je bil 10. t. m. popoldne izborni obisk. Predsednica A. Kosova je pozdravila navzoče, prečitala dnevni red, imenovala potrebne overovaljice ter podala besedo prokuristu zadruga sodr. A. Kristanu, ki je razložil delovanje zadruga v drugem polletju 1907. Zadruga je imela v ti dobi 66.743 K 88 v. denarnega prometa. Premoženje izkazuje bilanca 11.769 K 57 v. Deleži znašajo 558 K 22 v., rezervni fond pa 1.559 K 14 v., osebni rezervni fond pa 1.775 K 64 v. Zadruga je uspešno delovala. 15% je boljše plačevala čipke kot drugje. Čisti dobiček v znesku 170 K 13 v. se pripiše rezervnemu skladu. — Poročilo o delovanju se je vzelo z odobravanjem na znanje. Načelstvu se je podelil enoglasno absolutorij. V nadzorstvo so se izvolile zadružnice Burnikova, Zajčeva, Žigonova in Peterneljeva. — § 71. se je izpremenil tako, da se razda rezervni fond, kadar se zadruga razide, v razmerju oddanega blaga. — Predlogov in nasvetov ni bilo, zato je predsednica zahvalivši se članicam za udeležbo, zaključila občni zbor.

Občni zbor ženskega društva „Veda“ se je vršil po občnem zboru „Prve idrijske čipkarske zadruga“. Prisotne članice so

odobrile poslovno in blagajniško poročilo in izvolile zopet vse dosedanje odbornice. Vršil se je tudi daljši razgovor o izvrševanju društvenih namenov, ki pa ni povzročil nobenih definitivnih sklepov. Reči se pa mora, da „Veda“ izborni deluje.

Socialni demokratje na Goriškem. Naši sodrugi na Goriškem se udeležijo v splošni kuriji volitev v deželni zbor, Postavili so sledeče kandidate: Peter Leban, žel. delavec v Gorici, Anton Vrčon, posestnik in trgovec v Skriljah na Vipavskem in Peter Bevk, posestnik v Otaležu. Opozarjamo vse naše čitatelje po Goriškem na te kandidate. Edino te naj se voli. Delavci po Goriškem na delo!

Redni letni občni zbor „Občnega kons. društva v Idriji“ se je vršil 9. svečana v pivarni pri „Črnem orlu“. Dnevni red je bil kot navadno vsako leto. Preglednik Ivan Stravs je prečital račune, ravnatelj Anton Kristan je raztolmačil posamezne točke računa ter podal na kratko poslovno poročilo. Računi, ki izkazujejo denarnega prometa K 615.376.55, so se odobrili. Razdelitev čistega dobička v znesku K 8.720.92 se je odobrila nastopno: K 872.09 v rezervni sklad, K 7.786.12 kot dividendo in K 62.71 v di-

spozitni fond. Predstojništvu se je podelila enoglasno odveza. — Poročilo o izvršeni reviziji se je enoglasno vzelo na znanje. — Za ravnatelja je izvoljen zopet sodr. Anton Kristan, ki je izjavil, da sprejme le do prihodnjega občnega zbora, ki bo v maju ali juniju. Za kontrolorja pa je izvoljen sodr. I. Stravs. — V nadzorstvo so izvoljeni za triletno obdobje: Ivan Kogej X, Ivan Tratnik XIII in Jakob Kogej, za namestnika pa Ignacij Jurman in Jožef Mlakar. Občni zbor se je vršil v popolnem redu ter je dokazal, da razumejo navzoči stvarno in mirno razpravljati. — „Občno konsumno društvo“ ima sedaj aktive K 160.149·41, glavne točke v aktivu so: vrednost hiš v Idriji K 17.352, vrednost hiše v Sp. Idriji K 7.015, vrednost posestva Podrotea K 39.858, vrednost mlinske naprave in inventarja K 28.739 ter vrednost blaga v znesku K 58.886·45. — Deleži so znašali ob koncu l. 1907. svoto K 22.140·60, rezervni sklad pa je dosegel visokost K 11.030·31. (Danes po občnem zboru reprezentuje rezervni sklad svoto K 11.962·40.) Dispozitni sklad pa je znašal K 834·83.

* * *

Sploh se mora reči: da napreduje „Občno konsumno društvo“ vsestransko in nad vse

zadovoljivo. Naloga članov pa je, da se še vse bolj oklenejo te svoje zadrage.

„Občnemu konsumnemu društvu“ pa želimo, naj tudi v bodoče raste in procvita v blagor idrijskega delavstva.

Kdo uničuje rodbine? V minulem letu je prenočevalo v dunajskih zasilnih prenočevaliških 106.262 mož, 17.910 ženâ in 953 otrok, ki so bili vsi v takem položaju, da so umirali lakote. Delali so, dokler so imeli delo, ko pa so ga izgubili, vrženi so bili na cesto, kajti kapital ne vpraša nič, ampak stori . . . Kadar ne potrebuje delavca, odpodi ga. Ali more biti hujše obtožbe za ljudsko družbo kot so navedene številke?

V proračunskem odboru državnega zbora je večina odobrila cesarju letno plačo 11 milijonov 360 tisoč kron . . . Socialni demokratje so glasovali proti tej predlogi, naj se črta taka plača.

Ljubljanski Schwarz, deželni predsednik kranjske dežele je postal baron. Pravijo, da pojde kmalu v penzijo.

Bodoči deželni glavar kranjski bo menda pl. Detela, sedanji c. k. okrajni glavar v Radovljici, ki bo kandidiral kot „samostojen“ kandidat za trge Tržič, Kamnik, Radovljica. Nu — dinastija Detela!!

Iz idrijskega okraja.

Dekan Arko se vsiljuje za kandidata. Mož se hvali na vse pretege, kaj je vse storil za Idrijo. Smejati se mu je, kako se napihuje. Vse je njegovo delo — kar je v Idriji. Realko je podržaval, rudarjem zboljšal, plače penzionistom penzione, Idrijčane je spravljaj, v nebesa molil zanje i. t. d. i. t. d. Marsikaj pa pozabi povedati, n. pr.: kako se je vozil v Logatec, kako je vlak zamudil, kako se je vozil z ministrom, kako je v «Slovenca» pisal proti solidarnosti rudarjev, kako je govoril, da je polenta najboljša jed za rudarje, da rudar, če zasluži z ženo 80 krajcarjev na dan, še lahko 20 krajcarjev prihrani i. t. d. Pa, saj Idrija moža pozna! Delavci, obrtniki, uradniki, učitelji — volite zato kot protest socialnega demokrata sodr. Etbina Kristana, pisatelja iz Ljubljane.

Javni shod. 1. svečana zvečer je bil v pivarni pri «Črnem orlu» v Idriji, izborna obiskana shod, na katerem je sodr. A. Kristan razmotrival pomen bližajočih se deželnozborskih volitev. Pokazal je tudi na

nesramno lažljivo pisavo škofovega lista «Slovenca». Klerikalci v tem listu lažejo — pred volitvami begajo ljudi, radi bi ljudem belo predstavili za črno. Kandidat klerikalcev ne sme biti idrijski poslanec. Da ni nič napravil za Idrijo, to je znano vsakomur. Tudi liberalnega kandidata ni voliti, ker Idriji kot delavskemu mestu edino pristoji delavski kandidat. In tak je samo sodr. **Etbin Kristan**, pisatelj iz Ljubljane. Tega naj volijo vsi zavedni idrijski volilci. — Govorila sta še sodruga Ivan Kokalj in Ivan Stravs, ki sta pokazala lumparije klerikalcev v svetli luči. Proč s klerikalci!

Kdo uničuje proizvajanje v malem? Izšla je knjižica s tem naslovom. Stane le 30 vin.; priporočamo jo pa vsakomur kar najtoplejše. V njej je lepo čtivo, poučno, potrebno za slovenske proletarce.

Sodrugri na Žirovskem. 21. t. m. pojedete volit. Zapišite vsi na glasovnice: **Ivan Mlinar**, zasebni uradnik v Ljubljani. S tem bode te najbolj manifestirali za splošno in enako volilno pravico. Kdor je socialni demokrat,

ta bo volil socialno-demokratično. Nobeni izgovori ne veljajo.

Sodruzi po idrijski okolici. Še par dni nas loči od dneva, ko pojedete na volišče. Agitirajte, da se bo volilo Ivana Mlinarja iz Ljubljane.

Škofovo glasilo, ljubljanski «Slovenec», je v deliriju. Pristržno se je smejeti tem žegnanim prismodom. (Oprostite, cenjeni čitatelji, izraz «prismode», ampak ta je res najbolj pripraven za označitev teh ljudi!) Kam pojde sodr. Anton Kristan? V Ljubljano? Ne! V Trst? Ne! V Prago pojde itd. Vprašanje nastaje le: kaj pa vam gre kaj takega mar. Ja — «Slovenec» celo ve, da se preseli sodr. Etbin Kristan v — Dalmacijo, «kajti Anton Kristan pride v Ljubljano». Ali niso to prismode?

«Slovenec» je tako umazano glasilo, da se človek le čudi, da so še ljudje, ki takemu listu kaj verjamejo. Navedimo mal slušaj. Za belokranjske občine kandidira nek Julij Macele kot liberalce. «Slovenec» poroča o tem ter pravi: «Ker se je g. Julius dal izvabiti, da kandidira, hočemo ga spomniti za danes samo njegove izvrstno vspele kupčije za graščno Krupo. Več o tem sporoči naš dopisnik poštne direkciji in baronu Apfaltrernu». — Ali vidite falote. Če bi g. Macele ne kandidiral, bi bile vse njegove mahinacije zakrite, sedaj pa jih sporoči — poštne direkciji in baronu Apfaltrernu. Fui!

Kdo je Kristan (Anton)? Tako vprašuje «Slovenec». In vsklika: — «Ali je kak ugleden trgovec? Ne! Ali je hišni posestnik ali izkušen obrtnik? Ne! Ali je kak zasebnik, ki plača mnogo davka? Ne! Kristan ni družega, kakor dobro plačani vodja konsumnega društva — službica, katero mu lahko vedno odpovejo in ki ne predpisuje nobenih študij in nobene kavcije». — Beri, začuden svet! Kdor ni ugledni trgovec, ali hišni posestnik, ali izkušen obrtnik, ali kdor ni bogat zasebnik, ki plača mnogo davka kakor Nagode — tak sploh ni nič! Rudarji idrijski, «neizkušeni» obrtniki idrijski, pazniki, uradniki, učitelji — vi niste nič, kajti kaj so le ugledni trgovci, izkušeni obrtniki, bogati zasebniki!!

Kdo je Kristan? «Slovenec» dalje piše: «Ker nekateri javni funkcionarji v Idriji naših razmer prav čisto nič ne poznajo in temu možu prav nezasluzeno čast izkazujejo, mu je izrasel greben, katerega je treba odstriči, in ki ga tudi bomo odstrigli. Uradnik VIII. činovnega razreda sreča Kristana na cesti in se mu prikloni, globoko, kakor kakemu predpostavljenemu. In kaj naredi on? Prst položi na krajce od klobuka in reče: Servus! Kje na Slovenskem se ponižujejo ljudje nasproti takim, kakor je Kristan, ki smo ga opisali zgoraj in ga v Gorici in na Jesenih dobro poznajo? Res: Idrija je globoko padla, če to vzdrži. Mi Kristanu vse najboljše privoščimo; mesto ravnatelj, naj se imenuje konsumni svetnik, a obsojati moramo, če se mu klanjajo ljudje, katerim nima on ničesar ukazovati? Sploh:

ali ima Kristan v Idriji komu kaj ukazovati? Ljudje, streznite se! Časi se nam zde preresni, da bi nas terorizirali ljudje, kot je Kristan. Ne, trikrat ne.» — Tako škofovo glasilo «Slovenec». Ali je treba sploh k temu kaj omeniti. Nič!

Dekan Arko je imel pri Didiču volilni shod. V «Slovenca» se idrijski dopisnik baha, da je bil izborni obiskan. Mi samo konstatiramo, da je bilo na shodu le 71 oseb, od teh polovica nevolilcev. No — kar klerikalec, to lažnjivec, in klerikalec je pisal o Arkotovem shodu!

«Slovenec» z dne 8. februarja piše tudi o našem, socialno-demokratičnem shodu, ki je bil 2. februarja v pivovarni pri Črnem orlu. Pravi: «ker ni bilo ne naših, ne liberalcev, je bil shod slabo obiskan.» — No, ena laž več ali manj za notoričnega katoliškega lažnivca!

Dobro nagrado dobi tisti, ki dokaže, da je naš urednik sodr. A. Kristan komu v Idrijo iz Gorice pisal le eno črko. 1000 K v zlatu bo dobil tisti. Na noge torej, klerikalci, na noge, «Slovenčevi» redakterji in dopisniki. Tisočak je deponiran v poštne hranilnici.

V album dekanu Arkotu. Dekan Arko in njegova klerikalna družba se vedno zgraža nad socialnimi demokrati. V «Slovenca» in druge klerikalne umazane tiskovne se pisarijo članki in notice o surovosti socialnih demokratov. Če se kdo kje stepe — to je socialni demokrat, to je posledica socialno-demokratske vzgoje, vpliv Kristanovih naukov... Danes pa hočemo mi začeti ter pokažemo samo na par eksemplarjih kakšni so katoličani, kakšne sadove vzgoji klerikalna vzgoja.

1. Anton Novak p. d. Muha, je hišnik v vili katoliškega trgovca Golija, ki se vedno baha s svojo usmiljenostjo. Na katoliških shodih je ta Novak zapisnikar, reditelj, dekanova osobna straža. Zdaj je s pomočjo klerikalcev, zlasti g. dekana, prišel za grajskega čuvaja, kar se smatra med rudarji za dobro službo. Zadnjič je ta Novak strastno agitiral za Gostinčarja, zdaj bo za dekana — ko so klerikalci iskali podpise proti ločitvi zakona, bil je ta Novak najbolj priden... In ta Anton Novak ima nezakonskega otroka, ki ga je spodil v času, ko je bil s svojo sedanjo ženo v oklihu; pri c. kr. sodnji je bil obsojen, da bo plačeval za nezakonskega otroka po pet kron mesečno — ali ko je prišel jerob otrokov, sivolos starček, po teh pet kron, ga je pobožni Muha nagnal ter mu plunil v obraz. In do danes nič ne plačuj. Mati otrokova mora sama skrbeti za otroka... Tu bi moral poseči gospod dekan in njegovi, tu bi morali očistiti ter opozoriti svoje pristaše, kaj je storiti!

Opozarjamo gosp. nadsvetnika Billeka, ki verjame rad tupatam sladkim besedam dekana, da vpraša g. dekana, ali je svojega Antona Novaka poučil v katekizmu?

2. Jakob Kavčič je strasten katoličan, predsednik društva katoliških rudarjev, prvi govornik na

katoliških shodih. Temu možu je poginila ena krava, in obrnil se je na bratovsko skladnico, da mu izplačajo pristojbino, ki jo dobi član bratovske skladnice, ako mu pogine edina krava. Jakob Kavčič pa je imel v tem času dve, zato mu odbor te pristojbine ni mogel izplačati. Ali mož je iskal pri bližnjih podpisih, da ta druga krava ni njegova, ampak, da jo ima na posodo. Nadlegoval je odbor bratovske skladnice na take načine, da je c. kr. svetnik S. predlagal, naj se ga izroči sodnji, ali soc. dem. delavski odborniki so z ozirom na družino J. K. odlonili ta predlog. — Ta mož je šel še dlje. Poginuli kravi je ostalo tele še živo, in g. Jakob Kavčič je gnal na semenj to tele z drugo kravo, ter hotel prevariti kupujoče, da prodaja kravo s teletom. Gosp. dekan Arko naj vpraša mesarja Franca Stravsca, ki mu bo celo stvar natanko razložil. In Jakob Kavčič bo agitiral z vso strastjo kot pravični in verni katoličan za dekana.

3. Tudi je rudniški pisar pristen katolik. Pri Devici Mariji v Polju pod Ljubljano je govoril na katoliškem zborovanju, da se mora streti pogubni vpliv socialne demokracije na mladino: «socialna demokracija je brezverska, in tisti, kder se ji uda, je pogubljen, zapeljuje dekleta in nezakonski otroci so posledica dela brezverske socialne demokracije.» — Tako je menda grmel Peter Rupnik, mladi 20 letni pisar iz Idrije. Tekle so solze ubogim poslušalcem, in srce pobožnih katolikov se je veselilo mladega bojevnika. In 14. julija lanskega leta je Peter Rupnik ponosno nosil zastavo sv. Jožefa rednika. Kar se pa raznese med fanti glas: Ene Marijine device bo manj. In fantje so se smejali, češ, 14. julij je obrodil sad, nosilec sv. Jožefa bo sam rednik. Rudniški zdravnik je imel par mesecev dela, dokler ni mogel Marijini devici konstatirati bolezni: «mati, pripravite plenice».

Gospod dekan! Ali ste tako poučili zastavonošo zastave sv. Jožefa, ali ste tako poučili Marijino devico.

? je bil zadnjič na plakatih. Pomenil pa je, ali še kdo verjame dekanovemu učenju, ko vidi, kakšni so njegovi ožji pristaši.

? je pomenil tudi dalje, ali ni že čas, da ljudstvo spozna klerikalce v pravi podobi?

„Slovenec“ gre z vso vncmo. v boj za radovljjskega glavarja Ot. pl. Detelo ter se zgraža nad liberalnimi neumnostmi. Ali «Slovenec» je prav tak kot «Slov. Narod», ali še za par centov slabši. Če kandidira kdo proti «Slovenčevim» kandidatom — najdes v katoliških listih sama sumničenja, sama obrekovanja, sama falotstva. Gorje uradniku, ki se je postavil proti klerikalcem — tedaj se vlije ploha nanj! Profesor Reissner je nekaj govoril v Novem mestu — «Slovenec» ga je že denunciral. Glavar Detela je proglasil kandidature — «Slov. Narod» je prosil njegove predpostavljence, naj zabranijo Deteli, da kandidira... Gujile, koruptne, ničvredne so te meščanske stranke. Tudi uradništvo jim bo pokazalo hrbet.

V založbi časopisa „Naprej!“ so izšle sledeče knjige in brošure:

Karol Kautsky:

„Kdo uničuje proizvodnjanje v malem?“

Cena 30 vinarjev.

H. Kirchsteiger:

„Pod spovednim pečatom“.

I. knjiga. Stane 2 K 60 vin.

II. knjiga. Stane 2 K.

A. Kristan:

„Socializem“.

Cena 20 vinarjev.

A. Kristan:

„Socialna demokracija in kmetiško ljudstvo“.

Cena 10 vinarjev.

A. Kristan:

„Zakaj smo socialisti?“

Cena 14 vinarjev.

Karol Marks in Friderik Engels:

„Komunistični manifest“.

Cena 40 vin.

„Vatikanski jetnik“.

Razglednica. Komad 6 vin. 100 kom. 5 kron.

Kašelj.

Kdor trpi na kašlju, rabi naj povsod preizkušeno olajševajoče in zelo okusne

Kaiserjeve prsne karamele.

5120 notarsko overovljenih spričeval kaže uspehe pri kašlju, hripavosti, kataru in zažlemanosti.

Paketi po 20 in 40 vin. — Pravi so le z znamko: «Tri jelke». — Zaloga pri

Danielu Pircu, lekarnarju v Idriji.